

CANNABIS BÖR FÖRBLI OLAGLIGT!

Lancet har oväntat sällat sig till förespråkarna för en legalisering av cannabis. Vilka följder måste vi vara beredda på, om vi skulle acceptera användningen av cannabis som njutningsmedel? Vore konsekvenserna av ett betydligt ökat bruk av cannabis acceptabla?

Lancet vill i en ledartitel att cannabis skall legaliseras. Ledaren inleder: »Rökning av cannabis är inte, ens på lång sikt, skadlig för hälsan» [1]. Något underlag för påståendet presenterar Lancet inte.

Låt oss i tanken dra ut konsekvenserna av en legalisering av cannabis! Om vi förklarar användning av cannabis laglig måste vi nog acceptera att bruket på sikt skulle kunna omfatta en lika stor andel av befolkningen som den som nu använder alkohol – över 90 procent.

Vore konsekvenserna av detta acceptabla för trafiksäkerheten? Vore konsekvenserna för arbetslivet acceptabla – för säkerhet eller kvalitet? Tänk till exempel konkret på den del av arbetslivet som ligger en stor del av Läkartidningens läsare närmast: Vore det acceptabelt och ofarligt om över hälften av landets läkare eller sjuksköterskor brukade röka några pipor hasch under veckosluten?

Negativt för ekonomin

Jag tillåter mig dessutom att tro att de rent ekonomiska konsekvenserna av ett utbrett cannabisbruk vore oacceptabla enbart genom dess verkan på inlärningsförmåga, initiativförmåga, entreprenörskap, flit, noggrannhet, punktlighet och pålitlighet. Det är faktorer som brukar anses viktiga för en nations konkurrenskraft (liksom för produktivitet och kvalitet i industri och tjänsteproduktion).

Min utsiktspunkt vad gäller cannabis är mitt arbete som företagsläkare vid

Asea Brown Boveri (ABB) i Västerås, och det har gett bara begränsad klinisk erfarenhet av narkotikamissbrukare.

Den som vill ta del av kunskap (bl a underbyggd av referenser till vetenskapliga arbeten) kan t ex läsa Anders Nystrands artikel i Läkartidningen [2]. Den som önskar en mer underbyggd argumentering i legaliseringsdebatten än den jag presenterar kan läsa Jonas Hartelius bok »Skall vi verkligen legalisera narkotikan?» [3].

Varierande procenttal

Cannabis som i Sverige mest säljs, köps och förbrukas i form av hasch är vårt mest utbredda narkotikum. En vanlig uppskattning bland initierade bedömare är att cirka 1–2 procent av den svenska arbetande befolkningen använder cannabis.

Vid ett industriföretag framkom det för några år sedan att 6 procent av dem som sökte anställning hade spår av cannabis i urinen [4]. I en undersökning av alla anställda i ett annat svenskt företag visade det sig att 1,2 procent nyligen hade rökt cannabis [5].

»Olycksfåglar»

Min erfarenhet av haschrökare är att de brukar te sig tröga, håglösa och ener-

DEBATT

”Vem vill att den i vars händer man anförtror säkerheten för sitt liv skall ha en hjärna påverkad av cannabis? Det kan gälla piloten, busschauffören eller lokföraren. Vem vill bli opererad av en haschpåverkad kirurg eller låta sin narkos övervakas av en dito narkosköterska?”

gifattiga. De har en benägenhet att reagera genom passivt undandlingande då krav ställs på dem. De är inte sällan »olycksfåglar» som ofta och upprepat råkar ut för skador i samband med olycksfall. Jag har också sett något fall av psykos orsakad av cannabis.

I flera fall har haschrökningen åtföljts av sådan oförmåga att klara närvaro på arbetet att det lett till uppsägning. Troligen lämnar dock fler sin anställ-

Om cannabis legaliseras får detta negativa konsekvenser för både individer och samhälle.

Författare

JACQUES DE LAVAL
chefläkare, ABB Hälsan, Västerås.

ning på eget initiativ, då de till slut inte klarar att parallellt upprätthålla både arbetet och regelbunden haschrökning. Å ena sidan är cannabis alltså riskabelt för individen.

Även »skötsamma» påverkas

Å andra sidan har jag sett hur regelbundet haschrökande har kunnat balanseras tillräckligt väl för att tillåta oavbrutet upprätthållande av arbetet, utan att omgivningen på arbetsplatsen annat missbruk eller andra problem. Att regelbundet haschbruk kan döljas så väl, kunde möjligen tas som argument för påståendet att cannabis skulle vara oskadligt för hälsan (även om bland annat förekomsten av fall av haschpsykos talar i motsatt riktning).

Dock påverkas även de haschrökare som har en relativt bevarad hälsa: Sannolikt har de som röker en pipa hasch varje veckoslut detekterbara halter av den aktiva substansen THC i sina kroppsvätskor veckan igenom [6]. Sådana personer är aldrig nyktra – aldrig opåverkade av THC.

Bl a från försök i flygsimulator vet man att även låggradig påverkan av cannabis (där den påverkade uppfattar att ruset hunnit gå över) ger betydligt försämrad förmåga att med precision utföra landning av trafikflygplan – en för sinnen, hjärna och muskler komplicerad process [7].

Mänskligt kapital

ABB förhåller sig inte likgiltigt till huruvida anställda arbetar påverkade av droger. För den svenska delen av koncernen finns en alkohol- och drogpolicy enligt vilken ingen får vara påverkad av alkohol eller droger på arbetet. Den som är påverkad skall skickas hem.

ABB-företagen skall bedriva aktivt förebyggande och rehabiliterande alkohol- och drog arbete. Företaget skall stödja den missbrukare som tar sitt ansvar. ABBs policy är på intet sätt märkvärdig – den liknar till förväxling liknande dokument från andra företag.

Att ABB tar denna ställning till cannabis och andra droger beror på att det mänskliga kapital som de anställda representerar är livsviktigt för företaget. Droger som försämrar människors uppfattningsförmåga, läaktighet, omdöme, dådkraft, pålitlighet och härdighet kan därför inte accepteras eller ignoreras.

Drogtester för vårdpersonal?

Utöver individens, arbetslivets och samhällets perspektiv på cannabis finns också ett konsumentperspektiv. Vem vill att den i vars händer man anförtror säkerheten för sitt liv skall ha en hjärna

påverkad av cannabis? Det kan gälla piloten, busschauffören eller lokföraren. Vem vill bli opererad av en haschpåverkad kirurg eller låta sin narkos övervakas av en dito narkosköterska?

Vem vill, om valmöjlighet ges, ta hjälp av en cannabissmissbrukande revisor, bankrådgivare eller advokat? Personligen skulle jag reagera positivt om ett flygbolag skulle använda som försäljningsargument att personalen genomgår frekventa slumpmässiga drogtest. Och kanske kommer den dagen när patienter kräver drogtestade läkare?

Litteratur

1. Editorial. Lancet 1995; 346: 1241.
2. Nystrand A. Kan cannabis utlösa schizofreni och suicid? Läkartidningen 1995; 92: 3124-6.
3. Hartelius J. Skall vi verkligen legalisera narkotikan? Stockholm: Föräldraföreningen mot narkotika, 1994.
4. Grant C. Här testas alla arbetssökande. Alkohol och narkotika 1991; 4: 43-6.
5. Hermansson U, Beck O, Borg S, Brunos M, Lafolie P. Anställda positiva till narkotikatest. Hygiea 1994; 103: 237.
6. Lafolie P, Beck O, Hjelmdahl P, Borg S. Using relation between urinary cannabinoid and creatinine excretions to improve monitoring of abuser adherence to abstinence. Clin Chem 1994; 40: 170-1.
7. Yesavage JA, Leirer VO, Denari M, Hollister LE. Carry-over effects of marijuana intoxication on aircraft pilot performance. Am J Psychiatry 1985; 142: 1325-9.

Ge er till känna!

Läkartidningen har som huvudregel att på insändar- och debattsidorna ej publicera anonyma insändare. Undantag kan dock göras t ex när författaren tar upp problem med viss allmängiltighet, men där ett offentliggörande av identiteten kan vålla skribenten personlig skada.

Författaren kan i sådana fall uttrycka önskemål om anonym publicering. Dock måste hans eller hennes identitet vara känd av redaktionen, bl a för undvikande av förfalskade inlägg. Vidare kan redaktionen behöva nå författaren beträffande oklarheter i texten, eller för att delge eventuella repliker etc.

Redaktionen förbehåller sig rätten att avgöra om inlägget skall publiceras eller ej. Vid publicering respekteras då självfallet önskemålet om anonymitet, såväl i den tryckta texten som i kontakter med eventuellt berörda instanser eller personer, som kan behöva beredas tillfälle till kommentar.

Därför: Uppge alltid författarnamnet i följebrev eller på annat sätt, med begäran om anonym behandling. Inlägg där författaren är okänd även för redaktionen publiceras aldrig.

Red